

Abdullah bin Revâha (r.a.)

Peygamberimiz henüz Medine'ye hicret etmemişti. Ama İslamiyet, Medine'de hızla yayılıyordu. Resûlullah, Mus'ab bin Umeyr'i (r.a.) Medine'de İslam nurunu yaymak ve Müslüman olanlara İslam'ı öğretmek için vazifelendirmişti. Cenâb-ı Hakk'ın yardımıyla bu vazifeyi güzel bir şekilde ifa eden Hz. Mus'ab, bir hac mevsiminde 2'si kadın olmak üzere 75 Müslüman'la, Peygamberimizi ziyaret etmek amacıyla Mekke'ye geldi. İşte bu 75 kişiden birisi de Abdullah bin Revâha'dır (r.a.).

Peygamberimiz, Medineli Müslümanlarla Akabe mevkiinde görüştü. Aralarında çeşitli konuşmalar cereyan etti. Bir ara Hz. Ebû Heysem, "Yâ Resûlallah, bizimle Yahudiler arasında bir anlaşma ve sözleşme var. Biz bu hareketimizle o anlaşma ve sözleşmeye aykırı hareket etmiş oluyoruz. Allah seni muzaffer kıldıktan sonra, Mekke'ye kavminin yanına döner, bizi yalnız bırakırsan hâlimiz nice olur?" dedi. Peygamberimiz tebessüm etti ve şöyle buyurdu:

"Benim kanım sizin kanınızdır. Siz kanınızı akıtırsanız, ben de kanımı akıtırım. Zimmetim zimmetiniz, hürmetim hürmetinizdir. Ben sizdenim, siz de bendensiniz. Siz kiminle savaşırsanız, ben de onunla savaşıyorum. Siz kiminle barışırsanız, ben de onunla barışıyorum."^[1]

Konuşmalar bir hayli uzamıştı. Hz. Abdullah, Peygamberimizin üzülmelerini istemiyordu. Resûlullah, Mekkeli müşriklerin işkencelerinden kurtulmak ve Medine'yi teşrif etmek istiyordu. Sözü uzatmanın manası var mıydı? Bir an evvel, "Yanımıza gel, yâ Resûlallah! Bütün şartlarını kabul ediyoruz." diyerek o Yüce Resûl'ü hoşnut etmek gerekmez miydi? Hz. Abdullah, bu arzusunu açığa vurmakta gecikmedi. Ebû Heysem'e şöyle dedi:

"Biz, Allah'tan ve Allah'ın Resûl'ünden geleni kabul ettik. Ey Ebû Heysem! Sen bir tarafa çekil. Biz, Resûlullah'a biat edeceğiz."

Bunun üzerine Medineli Müslümanlar teker teker Peygamber Efendimize biat etmeye başladılar. Abdullah bin Revâha biat ederken, "Yâ Resûlallah! Sana 12 Havarinin İsâ'ya (a.s.) biat ettiği şekilde biat ediyorum." dedi.

Havarilerin Hz. İsâ'ya her zaman onunla birlikte hareket edeceklerini Kur'ân-ı Kerim şöyle anlatır:

"Vakta ki İsâ, Yahudilerin inkârda ısrarlarını ve ihanetlerini hissedince, 'Allah yoluna davette benim yardımcıları kimdir?' dedi. Havariler de, 'Allah'ın dinine yardımcıları biziz' dediler. 'Biz Allah'a iman ettik. Sen de şahit ol ki, biz gerçekten Müslümanlarız!'

"Ey Rabb'imiz! Biz indirdiğin kitaba inandık ve Peygamber'e uyduk. Sen de bizi, Senin birliğine ve peygamberlerinin doğruluğuna şahitlik edenlerle beraber yaz.' dediler."^[2]

İşte Abdullah bin Revâha, Havarilerin Hz. İsâ'ya (a.s.) biat ettikleri gibi biat etmekle, müşriklere karşı malıyla canıyla Allah'ın Resûl'üne yardımcı olacağını, onu koruyacağını anlatmak istedi.

Abdullah bin Revâha, Medine'de İslam'ın yayılması hususunda büyük hizmetlerde bulundu. O, putlardan aşırı derecede nefret eder, insanların cansız ağaç ve taş parçalarına tapmalarına hiçbir mana veremezdi. Onları bu sapıklıklarından kurtarmak için de elinden gelen gayreti gösterirdi.

Hz. Ebû Derdâ henüz İslam'la müşerref olmamıştı. Bir putu vardı. Onu çok seviyordu. Abdullah bin Revâha, Ebû Derdâ'nın putlardan yüz çevirip imanın huzuruna kavuşmasını çok arzuluyordu.

Defalarca onu İslam'a davet ettiyse de istediği neticeyi alamamıştı. Aralarında kan kardeşliğinden fazla bir samimiyet ve dostluk vardı. Ne yapıp etmeli, onu kurtarmalı idi. Bir gün onun evden çıktığını gördü. Baltasını eline aldı, putun bulunduğu odaya girdi. "Allah'tan başka tapılan her şey batıldır." mealinde bir şiir okuyarak putu paramparça etti. Ebû Derdâ'nın hanımı gürültüyü duyup geldiğinde Hz. Abdullah'ın putu kırdığını görünce, "Ey Revâha'nın oğlu, sen ne yaptın?! Beni mahvettin!" dedi. Abdullah bin Revâha hiç aldırış etmeden putu kırmaya devam etti. Onu iyice parçaladıktan sonra da çekip gitti. Eve geldiğinde hanımının ağladığını gören Ebû Derdâ, niçin ağladığını sordu. Kadın, olup biteni haber verdi. Ebû Derdâ ilk anda çok kızdı. Sonra, "Putta bir hüner olsaydı, kendisini savunur, korurdu." dedi. Hidayet meşalesi göğsünde yanmaya başlamıştı. Gidip Abdullah bin Revâha'yı buldu ve Müslüman oldu.^[3]

Abdullah bin Revâha, Peygamberimizin mümtaz ve kahraman şairlerindendi. Müşriklerin küfür ve cehaletlerini yüzlerine vuran, onları his ve şuuru olmayan putlara tapmakla ayıplayan şiirleri, Resûlullah'ın takdirini kazanmıştı. Peygamberimiz onu şöyle taltif etti:

“Varlığım kudret elinde olan Allah’a yemin ederim ki, onun sözleri, Kureyş müşriklerine ok yağıdırmaktan daha tesirlidir.”^[4]

O, şiirleriyle sadece müşrikleri kınamakla kalmamış, Peygamberimizi metheden çok güzel şiirler de söylemiştir. Bu şiirlerinden birisi şu mealdir:

“Şafak söktüğü, tan yeri ağardığı sırada, ne mutlu bize ki, aramızda Resûlullah bulunuyor ve Kur’ân okuyor. Dalalet ve sapıklıktan sonra bize doğru yolu o göstermiş, gönüllerimiz de ona tereddütsüz inanmıştır. O, Allah’tan her ne tebliğ ettiyse vuku bulmuştur. Müşrikler yataklarında uyurken, o yanını döşeğinden uzaklaştırmış olarak gecelerdi.”

Peygamberimiz, Abdullah bin Revâha’nın bu şiiri üzerine, “Şüphesiz kardeşimiz batıl söz söylemez.”^[5] buyurarak hem Hz. Abdullah’ı takdir ediyor, hem de şiirdeki şaşmaz ölçüyü veriyordu. Şiir, batılı tasvir etmemeliydi.

“Şairlere ancak azgınlar uyar.”^[6] mealindeki âyet nazil olduğu zaman Abdullah bin Revâha, Hassan bin Sâbit ve Kâ’b bin Mâlik gibi kudretli şair sahabiler mahzun bir şekilde Resûlullah’ın huzuruna vardılar ve:

“Yâ Resûlallah! Cenâb-ı Hak bu âyetleri indirirken elbette bizim de şair olduğumuzu biliyordu.” dediler. Peygamber Efendimiz:

“Siz, azgınların kendilerine uyacağı şairler değilsiniz.” dedi ve “Ancak inanıp salih amel işleyenler, Allah’ı çok zikredenler ve haksızlığa uğradıklarında haklarını alanlar bunun dışındadır.” mealindeki âyeti^[7] okuyarak, “İşte siz bunlardansınız.” buyurdu. Onlar da sevinerek oradan ayrıldılar.

Abdullah bin Revâha, Peygamberimizin bütün emirlerini hiç tereddüt etmeden hemen yerine getiren bir sahabiydi. Bu, onun en belli vasıflarından biriydi. Bunun için de teslimiyette müstesna bir yere ulaşmıştı. Çünkü gönül verdiği insan, Allah’ın Resûl’ü idi; her emrinde bir hikmet, her hareketinde büyük manalar vardı.

Bir gün Peygamber Efendimizin huzuruna geliyordu. Resûlullah da o esnada mescitte hutbe irat ediyordu. Abdullah bin Revâha mescide yaklaşmış, fakat içeri girmemişti. Peygamberimizin cemaate, “Oturun.” dediğini işitti. Bu emri duyar duymaz hemen bulunduğu yere çöktü. Peygamberimiz hutbesini bitirinceye kadar bekledi. Ashâb, Peygamber Efendimize:

“Yâ Resûlallah, Abdullah bin Revâha’nın nerede oturduğunu görüyor musunuz? Sizin cemaate, ‘Oturun.’ diye emrettiğinizi işitince, hemen olduğu yere oturdu!” dediler.

Peygamber Efendimiz, Abdullah’ın teslimiyetini ve itaatini gösteren bu hareketinden çok memnun oldu ve:

“Allah, senin Kendisine ve Peygamberine olan itaatini artırsın!” diye dua etti.^[8]

Hız. Abdullah müsait bulduğu her fırsatta insanlara hakkı ve hakikati anlatmaya gayret eder, Resûlullah’tan duyup öğrendiklerini çevresine ulaştırır, onların iman ve Kur’ân hakikatlerinden istifade etmelerine çalışırdı.

Bir gün Medine’de birkaç kişiyle oturmuş, onlarla tatlı tatlı sohbet ediyordu. Etrafındakiler de kendisini can kulağıyla dinliyordu. Orada âdeti bir irfan ve muhabbet sofrası kurulmuştu. Sahabilerinin bu mesut anlarını gören Peygamberimiz, yanlarına geldi ve onlara şöyle iltifatta bulundu:

“Siz o kimselersiniz ki, Cenâb-ı Hak, yanınızda oturmamı emir buyurmuştur.” Sonra da, “Sabah akşam Rab’lerinin rızasını dileyerek O’na yalvaranlarla oturmaya sabret.”^[9] mealindeki âyet-i kerimeyi okudu ve şöyle buyurdu:

“Şunu bilin ki, siz burada kaç kişi iseniz, sizin sayınız kadar melekler de yanınızda oturuyorlar. Siz Allah’ı tespih ve tenzih ettiğiniz zaman onlar da size katılır, siz Allah’a hamd ettiğiniz zaman onlar da hamd ederler. Siz tekbir getirdiğiniz zaman onlar da getirirler...”^[10]

Abdullah bin Revâha takva ehli bir zattı. İbadete çok düşkün, sünnete çok bağlı, Allah’tan çok korkan bir sahabiydi. Eve girerken ve evden çıkarken iki rekât namaz kılardı. Hanımı, onun bu namazı hiç ihmal

etmediğini rivayet eder.^[11]Ayrıca sıcağın şiddetinden insanın gölge yapmak için elini başına koymak zorunda kaldığı günlerde çıkılan seferlerde dahi oruçlu bulunurdu. Bir sefer esnasında Resûlullah'tan başka sadece onun oruçlu bulunduğu rivayet edilir.^[12]

Abdullah bin Revâha, Bedir, Uhud, Hendek ve Hayber Savaşlarına katılmış, Hudeybiye ve Umre Seferlerinde bulunmuştu. Hayber Savaşı'ndan önce Hayber Yahudilerinin tutum ve davranışlarını öğrenmek üzere gönderilmiş, daha sonra da 30 kişilik bir heyetin başında Hayber lideri Useyr bin Pazım'le görüşmek üzere vazifelendirilmişti.^[13]

Hayber fethedildikten sonra Peygamberimiz, Hayber Yahudilerinin mahsulleri hususunda tahminde bulunmak üzere Abdullah bin Revâha'yı vazifelendirmişti. Hayber Yahudileri, mahsullerinin yarısını vermek şartıyla yerlerinde bırakılmışlardı. Yahudiler, karılarının ziyet takımlarını toplayarak Abdullah bin Revâha'ya vermek istediler. Karşılığında da ondan mahsulü eksik tahmin etmesini şart koştular. Bu teklif karşısında son derece kızan Abdullah bin Revâha şöyle dedi:

“Ey Yahudi cemaati! Vallahi siz bana göre Allah'ın yaratıklarından en sevimsizi ve en iğrencisiniz! Sizin bana teklif ettiğiniz ücret, bir rüşvettir. Rüşvet ise haramdır. Biz onu ağızımıza koymayız.”^[14]

Abdullah bin Revâha, bütün bunlara rağmen ameline güvenmez, Allah'ın gazabından emin olmazdı. “Sizden cehenneme uğramayacak kimse yoktur.”^[15]mealindeki âyet-i kerimeyi hatırladıkça ağlar ve “Bilmiyorum, ben cehenneme uğradıktan sonra ondan kurtulacak mıyım, kurtulamayacak mıyım!” derdi.^[16]

Abdullah bin Revâha, son olarak Hicret'in 8. senesinde vuku bulan Mute Savaşı'na katıldı. Peygamberimiz, Hâris bin Umeyr'i (r.a.) bir mektupla Rum kayserine göndermişti. Hâris bin Umeyr, Şam valilerinden Şurahbil bin Amr tarafından şehit edildi. Umeyr'in şehit edilmesi, Peygamberimizin çok ağırına gitti. Hemen 3000 kişilik bir ordu hazırladı. Orduda Zeyd bin Hârise'yi kumandan tayin etti. Şayet Zeyd şehit olursa, Câfer bin Ebî Tâlib kumandayı ele alacak, o da şehit olursa orduda Abdullah bin Revâha kumanda edecekti.

Hazırlanan ordu Resûlullah tarafından uğurlandı. Mücahitler Müslümanlarla vedalaştılar. “Seniyetü'l-Vedâ” denilen mevkie gelinmişti. Vedalaşma esnasında Abdullah bin Revâha ağlamaya başladı. Kendisine niçin ağladığı sorulduğunda şu cevabı verdi:

“Vallahi ben ne dünya sevgisinden dolayı ne de sizleri özleyeceğim diye ağlıyorum. Beni ağlatan şey, Resûlullah'tan işittiğim, ‘İçinizden cehenneme uğramayacak yoktur! Bu, Rabb'imın yapmayı üzerine vacip kıldığı bir gerçektir.’^[17]âyetidir. Cehenneme uğradıktan sonra oradan nasıl geri döneceğimi bilmiyorum. Ben, Rahmân olan Allah'tan, kanları fışkırtıp köpürten bir kılıç darbesiyle yahut ciğer ve bağırsakları kasıp kavuran bir karga saplamasıyla şehit olmak isterim ki, kabrime uğrayanlar ‘Allah bu savaşçıya doğru yolu göstermiş, o da doğru yolu bulmuştur.’ desinler!”^[18]

Ordu yola çıkmak için hazırlandığı sırada Abdullah bin Revâha, Peygamberimizin huzuruna vardı. Onunla vedalaştıktan sonra:

“Allah, Mûsâ'ya olduğu gibi, sana olan ihsanlarını da sabit ve devamlı kılsın. Yardım olunan ve zafere kavuşturulanlar gibi, sana da yardımını ihsan buyursun.” dedi. Onun bu sözlerine karşılık Resûlullah şu mukabelede bulundu:

“Ey Revâha'nın oğlu! Allah seni de iyilikle en güzel şekilde sabit ve devamlı kılsın.”^[19]

Peygamberimiz mücahitlerle vedalaşıp Medine'ye dönerlerken, Abdullah bin Revâha onu şu beyitlerle selamladı:

“Geride kalan, hurmalıkta kendisine veda ettiğim zata, o en hayırlı uğurlayıcıya, en hayırlı dosta selam olsun!”^[20]

Şurahbil bin Amr, Müslümanların kendisine doğru gelmekte olduğunu haber alınca, pek çok asker topladı. Topladığı askerlerin sayısı 100 bini—başka bir rivayette 200 bini—aşkıydı. Aynı zamanda, orduda bol miktarda at ve silah bulunuyordu. Müslümanlar ise bundan mahrumdu.

Mücahitler, Şurahbil'in kalabalık ve silahlarla donatılmış bir ordu hazırladığını haber alınca, durumu görüşmek üzere iki gece oturdular. Zeyd bin Hârise (r.a.), mücahitlerin görüşlerini sordu. Mücahitlerden bazıları Rumlarla

karşılaşmaktan vazgeçip memleketlerine akın yapmayı, bazıları da durumu Resûlullah'a bildirerek yardım talebinde bulunmayı tavsiye ettiler.

Abdullah bin Revâha susuyor, konuşmuyordu. Zeyd bin Hârîse'nin kendisine düşüncelerini sorması üzerine şöyle konuştu:

"Ey kavmim! Vallahi sizin şimdi istememiş olduğunuz şey, arzulayıp elde etmek için sefere çıktığımız şehitliktir. Biz insanlarla ne sayıca, ne silahça, ne de at ve süvarice çokluk olduğumuz için değil, Allah'ın bizi şereflendirmiş olduğu şu din kuvvetiyle savaşıyoruz. Gidiniz, savaşınız! Bunda muhakkak ki iki iyilikten biri, ya zafer ya da şehitlik vardır. Vallahi Bedir Savaşı'nda yanımızda iki at, Uhud Savaşı gününde de bir tek at bulunuyordu. Eğer bu seferimizde düşmana galip gelmek kaderde varsa, zaten Allah'ın ve Peygamberimizin bize vaadi de böyledir. Allah vaadinden vazgeçmez. Eğer kaderde şehitlik varsa, böylece cennetlerde kardeşlerimize kavuşmuş oluruz."

Abdullah bin Revâha'nın bu konuşması, mücahitleri cesaretlendirdi:

"Revâha'nın oğlu doğru söylüyor." dediler ve yollarına devam ettiler. Abdullah bin Revâha:

"Ben herhâlde geriye, ailemin yanına dönmeyeceğim. Umarım ki şehit olacağım!" diyordu.

Nihayet iki ordu Mute'de karşılaştı ve birbirleriyle kıyasıya çarpışmaya başladılar. Zeyd şehit oldu, sancağı hemen Câfer aldı. Câfer şehit oldu, sancağı Abdullah bin Revâha aldı. Abdullah bin Revâha sancağı eline alınca, atının üzerinde düşmana doğru ilerledi. Bunu yaparken, nefsinin kendisine boyun eğdirmeye ve bazı tereddütlerini gidermeye çalışıyordu:

"Ey nefsim! Ben, seni kendime boyun eğdireceğim, diye yemin ettim. Sen buna ya kendiliğinden razı olursun ya da bunu sana zorla kabul ettiririm! Görüyorum ki, sen cennetten pek hoşlanmıyorsun. Yıllar uzayıp gittiği hâlde sen hâlâ tatmin olmamışsın. Ey nefsim! Sen şimdi öldürülmesen, ölmeyecek misin? İşte ölüm sana geldi çattı. Arzu etmediğin şey sana verilecektir. Eğer o iki kişinin yaptıklarını yapar, şehitliği tercih edersen, doğru bir iş yapmış olursun; eğer gecikirsen bedbaht olursun..."

Abdullah bin Revâha böyle diyerek çarpışıyordu. Bu sırada parmağı yaralandı. Yaralanan parmağı, kılıç sallamasına engel oluyordu. Atından yere indi, yaralı parmağını ayağının altına aldı ve:

"Sen sadece kanayan bir parmak değil misin? Bu kazaya da Allah yanında uğramış bulunuyorsun." diyerek çekip kopardı. Nefsinin tereddüdünü hâlâ giderememişti. Son olarak şunları söyledi:

"Ey nefis! Şehit olmaktan seni çekindiren, sakındıran, hangi şeylerdir? Eğer çekingenliğinin hanımından mahrum kalmaktan ileri geliyorsa, o üç talakla boşanmıştır. Kölelerinden mahrum kalmaktan ileri geliyorsa, onlar azat edilmiştir. Yok eğer bakımsız, verimsiz hâlde gelmiş bahçenden bostanından ileri geliyorsa, o, Allah ve Resûlüne bırakılmıştır."

Bütün gücüyle savaşmaya başlayan Abdullah bin Revâha, mızrakla yaralandı, yere yıkıldı. Çok geçmeden, kaldırıldığı yerde can verdi.

Cenâb-ı Hak, zaman ve mekân mefhumlarını ortadan kaldırarak, Resûlüne savaş meydanını gösterdi. Peygamberimiz de, kumandanların şehit edildiklerini, kendileri hakkındaki haber Medine'ye gelmeden önce Müslümanlara haber verdi. Minbere çıkıp oturdu. Halk toplanınca şöyle dedi:

"Onlar düşmanla karşılaştılar. Zeyd şehit oldu. O şimdi cennete girdi. Orada koşup duruyor. Sonra sancağı Câfer aldı. O da şehit oldu. Şimdi o, yakuttan iki kanadıyla duruyor. Câfer'den sonra sancağı Abdullah bin Revâha aldı."

Resûlullah bir müddet sustu. Ensar'ın benizleri değişti. Abdullah bin Revâha'nın bazı uygunsuz davranışlar yaptığını sandılar. Peygamberimiz:

"Abdullah bin Revâha, iki ayağını pekiştirdi. Elinde sancak olduğu hâlde, düşmanlarla çarpıştı ve şehit olarak öldürüldü. İtirazlı olarak cennete girdi." buyurdu.

Abdullah bin Revâha'nın cennete itirazlı olarak girişi Ensar'ın ağızına gitti. Resûlullah'a onun itirazının sebebini sordular. Resûlullah, onların sualine şöyle cevap verdi:

“Kendisi yaralandığı zaman, düşmanla çarpışmaktan çekindi. Sonra nefsini kınadı, cesaretlendi ve şehit oldu. Cennete girdi. Onlar, cennette altından tahtlar üzerinde bana gösterildi. Abdullah bin Revâha'nın tahtının arkadaşlarımlıkından alçak olduğunu gördüm. Sebebini sordum. ‘Abdullah çarpışmaya giderken bazı tereddütler geçirmiş, sonra da çarpışmaya girmişti.’”^[21]

Allah onlardan razı olsun!

[1]Sîre,2: 85.

[2]Âl-i İmrân Sûresi, 52-53.

[3]Hayâtü's-Sahâbe, 1: 288-289.

[4]Neseî, Hac: 119.

[5]Buhârî, Küsuf: 71.

[6]Şuarâ Sûresi, 224.

[7]Şuarâ Sûresi, 227.

[8]Hayâtü's-Sahâbe, 2: 524-525.

[9]Kehf Sûresi, 28.

[10]Hayâtü's-Sahabe, 4: 20.

[11]age., 3: 583.

[12]İsâbe, 2: 297.

[13]Tabakât, 3: 526.

[14]Sîre, 3: 369.

[15]Meryem Sûresi, 71.

[16]Hayâtü's-Sahâbe, 3: 435.

[17]Meryem Sûresi, 71.

[18]Sîre, 4: 15-16.

[19]Tabakât, 3: 528; Sîre, 4: 16.

[20]Sîre, 4: 21.

[21]Üsdü'l-Gâbe, 3: 158-159; Sîre, 4: 16-22.